J. Myanmar. Acad. Arts Sci. 2019 **Vol. XVII. No. 6A**

ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်လေ့လာချက်

ခင်အေးသက်[*]

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် 'ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ် လေ့လာချက်' စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးကို ဖွဲ့ဆိုထားသည့် စာပေအဖွဲ့အနွဲ့များထဲမှ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်ကို စိစစ်တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ကိုလိုနီခေတ်ဦးပိုင်း ၁၈၈၄ တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်တွင် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ ကာလဒေသနောက်ခံနှင့် ပြဇာတ်အရေးအဖွဲ့တို့ကို လေ့လာတင်ပြထားသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ – *ရွှေတိဂုံစေတီတော်သမိုင်း၊ ကိုလိုနီခေတ်ဦး၊ ပြဇာတ်၊ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ ကာလဒေသနောက်ခံ၊ အရေးအဖွဲ့။*

နိဒါန်း

'ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ် လေ့လာချက်' စာတမ်းကို စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု ရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြပါမည်။ ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ် (၁၈၈၄)သည် သမိုင်းကြောင်းကို အခြေခံကာ ထိုးဇာတ်သဘော သက်ဝင်ပြီးလျှင် ထိုခေတ် ပွဲကြည့်ပရိသတ်တို့ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်အောင် ဖန်တီးထားသည့် စာပေဆိုင်ရာ ပြဇာတ်တစ်ပုဒ် ဖြစ်သည်။ အခန်း(၁)တွင် ပြဇာတ်စာပေဟူသည်၊ အခန်း(၂)တွင် ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း၊ အခန်း(၃)တွင် ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်လေ့လာချက်တို့ကို လေ့လာတင်ပြထားသည်။

၁။ ပြဇာတ်စာပေဟူသည်

ပြဇာတ်စာပေနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်ယူဆချက် အမျိုးမျိုးတို့ကို ပညာရှင်အသီးသီးက မိန့်ဆိုခဲ့ကြလေသည်။

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ အတွဲ(၇)တွင်–

---

* ဒေါက်တာ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ မြိတ်တက္ကသိုလ်

> “ပြဇာတ်ဟူသည် အဖြစ်အပျက် တစ်စုံတစ်ရာကို ပွဲကြည့်သူတို့ စိတ်အတွင်း ထင်ရှားပေါ်လွင်လာစေရန် လူကိုယ်တိုင်ထွက်၍ သရုပ်ဖော်ပြရသော အနုပညာတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။”[၁]

ဟု ဆိုပါသည်။

မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ အတွဲ(၃)တွင်–

ပြဇာတ်ဟူသည်–

(က) ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက် တစ်စုံတစ်ရာကို လင်္ကာစပ် စကားပြေဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အပြန်အလှန်ပြောစကားများဖြင့်ဖြစ်စေ ရေးဖွဲ့သော အဖွဲ့အနွဲ့။

(ခ) ယင်းအဖွဲ့အနွဲ့ တစ်မျိုးမျိုးကို သရုပ်ဆောင်ပြရသော ဇာတ်လမ်း တစ်မျိုး[၂]

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ပြဇာတ်ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးမောင်မောင်တင်က–

> “ပြဆိုသောစကားမှာ မြန်မာစကားဖြစ်၍ ဇာတ်ဆိုသောစကားမှာ ပါဠိဇာတကဆိုသော စကားမှ ပျက်လာသော စကား ဖြစ်သည်။ ဤစကားနှစ်လုံးပေါင်း၍ ပြဇာတ်ဟု ခေါ်သည်။ မြန်မာစကား ‘ပြ’ ဟူသောအဓိပ္ပာယ်မှာ မျက်စိနှင့် မြင်ရအောင် ပြုမူပြသခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ‘ဇာတ်’ ဟူသောစကားသည် မြန်မာတို့အခေါ် ဖြစ်၍ ပါဠိဇာတကမှ ဖြစ်လာသည်။ ဆင့်ပွားအနက် ဇာတ်တော်ဟု အနက်ရသည်။ ရှေးဘဝများက ဘုရားအလောင်း၏အဖြစ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဝတ္ထုများဟုလည်း အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပြဇာတ်ဟူသော စကားသည် ‘အဖြစ်ကိုပြချက်’ ဟု အဓိပ္ပာယ် ကောက်နိုင်သည်။”[၃]

ဟု ဆိုသည်။

---

[၁] မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ ၁၉၇၆၊ ၁၀၆။

[၂] မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ ၁၉၇၉၊ ၅၄။

[၃] မောင်မောင်တင်၊ ဦး၊ ၁၉၇၁၊ ၁–၂။

ဦးသော်ဇင်၏ မြန်မာပြဇာတ်သမိုင်းစာအုပ်တွင်–

> "ပြဇာတ်သည် ပါဠိနှင့်မြန်မာ တွဲဖက်ထားသော စကား ဖြစ်သည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အနေနှင့်လည်း လေးနက်ကြွယ်ဝသည်။ ပြမှာ ပြသခြင်း၊ ပြသသော၊ ညွှန်ပြခြင်း၊ ညွှန်ပြသော စသည့် အဓိပ္ပာယ်ကိုဆောင်သော မြန်မာစကား ဖြစ်သည်။ ပါဠိလို ဇာတ (သို့) ဇာတကကိုပေါင်းပြီး ပြဇာတ်ဟူသော ဝေါဟာရ ဖြစ်ပေါ် လာခြင်း ဖြစ်သည်။"[၁]

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် ပြဇာတ်စာပေ ဟူသည် ကပြဖျော်ဖြေပညာပေးရန် ရည်ရွယ် ရေးဖွဲ့သော ရသသဘောသက်ဝင်သည့် စာပေအဖွဲ့ပုံစံ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုရေးဖွဲ့သော စာပေကို အခြေပြု၍ သရုပ်ဆောင်ကပြခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ပြဇာတ်တွင် ဇာတ်လမ်း ဇာတ်ကွက်ကို တင်ပြရာ၌လည်းကောင်း၊ ဇာတ်ဆောင်တို့၏စရိုက်ကို တင်ပြရာ၌ လည်းကောင်း ဇာတ်ဆောင်တို့၏ ပြောစကားများဖြင့်သာ ရေးဖွဲ့တင်ပြရသည်။ အပြောစကားကို အားပြု၍ ရေးသားရသော၊ တင်ဆက်ကပြရသော ရသစာပေအဖွဲ့ ပုံစံတစ်မျိုး ဖြစ်ပေသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ဘုရားလောင်းတို့၏ ဇာတ်ကြောင်းများ သာမက ရာဇဝင်သမိုင်း၊ သိုက်သမိုင်း၊ ဘုရားသမိုင်း၊ ထိုးဇာတ်၊ ဒဏ္ဍာရီ စသော လောကီအဖြစ်အပျက်တို့ကို ခင်းကျင်းပြသရေးသားလာကြသဖြင့် ပြဇာတ်၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာရပေသည်။

၂။ ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

အောက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆတိုင်မွတ်ဦးကူး၊ ပုဇွန်တောင်ဆရာခ၊ ဓားပိန်ယိမ်း ဆရာဦးမောင်ကြီးနှင့် တစ်ခေတ်တည်း ပေါ်ပေါက်လာ၍ ပြဇာတ်များ၊ ဟောစာများကို အနှစ်(၃၀)ခန့်တိုင်တိုင် ရေးသားခဲ့သူ ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်သည် ဆင်ဖြူကျွန်းမြို့ ဇာတိဖြစ်ပြီး အဖ ပဲ့နင်းဦးစု၊ အမိ မိဖုရား ဆံတော်ရှင်းမယ်ခွေ ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၂၀ ခန့်တွင် မွေးဖွားပါသည်။[၂]

ဆရာသင်သည် ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင် အမိအဖများနှင့်အတူ အထက်မန္တလေး နေပြည်တော်သို့ တက်ရောက်လိုက်ပါသွားကာ လောကီလောကုတ္တရာ စာပေကျမ်းဂန်

---

[၁] သော်ဇင်၊ ဦး၊ ၁၉၆၅၊ ၆။

[၂] ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ–)၊ ၂၀၀၂၊ ၂၉၅။

များကို သင်ကြားခဲ့သည်။ မိမိ၏ဆရာရင်းဖြစ်သော ယောအတွင်းဝန်ဦးဖိုးလှိုင်၏ ဥတုဘောဇနသင်္ဂဟကျမ်းကို လင်္ကာအဖြစ် ဥတုရသာခာတ်ဆေးကျမ်း ဟူ၍ ရေးသား ပြုစုခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် မိမိ၏ဆရာရင်းဖြစ်သော စလင်းဦးမြတ်သာဒွန်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို တချွေလေး မောင်ဖေဘပြဇာတ်နှင့် ဗုဒ္ဓဝင်တောထွက်ခန်းဟောစာကြီးတို့တွင် အထူး တလည်ပင် အောက်မေ့ဦးခိုက်ခဲ့သူ ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာများထံမှောက်၌ စာပေဗဟုသုတများ လေ့လာသင်ကြားပြီးသည့်နောက် အတန်ငယ်ကြီးပြင်းလာသောအခါ ဆရာသင်သည် လွှတ်စာရေးအဖြစ် ထမ်းရွက်ခဲ့သေးသည်။ ဆရာသင်၏ အရေးအသားမှာလည်း တဖြည်းဖြည်း ကျော်ကြားလာခဲ့၏။ သို့နှင့် မင်းညီမင်းသားတို့နှင့်ပတ်သက်၍ စာပေ ရေးသားမှုကြောင့် သီပေါမင်းအရေးတော်ပုံအတွင်း ဆရာသင်၏မျက်လုံး ကွယ်ခဲ့ရ ပါသည်။

သို့နှင့် အသက်အန္တရာယ် စိုးရိမ်ရပြန်သောကြောင့် ဆရာသင်သည် မြေလတ်သို့ ပြေးခဲ့၏။ ခနေဖြူမြို့သို့ရောက်ကာ ကျုံယုဆရာတော်ထံတွင် နက္ခတ်၊ ဗေဒင်၊ ဆေးကျမ်း များကို သင်ယူပြီး ယိမ်း၊ ဇာတ်၊ ရုပ်သေးသဘင်ပညာနှင့် ကွက်စိပ်နိပါတ်များကို ရေး၍ ကိုယ်တိုင်လည်း ပြောဟောလေသည်။ ၁၂၉၆ ခန့်တွင် သံလျင်မြို့ ဗိုလ်ချုပ် ရွာကြီး၌ အနိစ္စရောက်ခဲ့သည်။

ဆရာသင်သည် သက္ကရာဇ် ၁၂၅၀ ပြည့်နှစ်လောက်မှ အစပြု၍ သက္ကရာဇ် ၁၂၈၀ ပြည့်နှစ်လောက်အထိ နှစ်ပေါင်း ၃၀ မျှ ပြဇာတ်၊ ဟောစာများကို ရေးသား ခဲ့၏။ ပြဇာတ်ပုဒ်ရေ ၁၀၀ ကျော်အထိ ရေးသားခဲ့သည်။ ဇာတ်စကားမျိုးပါသည့် စကားပဒေသာစာအုပ်တွင် ဇာတ်သမား၊ ရုပ်သေးသမားနှင့် သဘင်ပညာသည်တို့ လိုရာ ကောက်ယူပြောဆိုနိုင်ရန် ရေးသားစီရင်ထားသည့် စာအုပ် ဖြစ်သည်။

၃။ ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ် လေ့လာချက်

ဆရာသင်သည် ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်ကို ရွှေတိဂုံဘုရားသမိုင်းဖြစ်ပေါ်လာပုံထက် ဇာတ်လမ်း၏နောက်ခံဖြစ်သော ဥက္ကလာပမြို့နှင့် ဥက္ကလာပမင်းကြီးတို့၏အကြောင်းကို အလေးပေး ရေးဖွဲ့ခဲ့ပါသည်။ ဘုရားသမိုင်းကို အနည်းငယ် အကျဉ်းချုံး၍ ထိုခေတ် ပရိသတ်အကြိုက်ဖြစ်သည့် လွမ်းခန်းကို ဦးစားပေး၍ အကျယ်တဝင့် ချဲ့ထွင်ရေးဖွဲ့ ထားသည်။ ပြဇာတ်၏ သုံးပုံနှစ်ပုံခန့်အထိ သိကြားမင်းနှင့် မယ်လမုတို့၏ အဖြစ် အပျက်ကို ချစ်ကြိုက် ညားကွဲ ဇာတ်လမ်းပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတင်ပြထားသည်။

၃၊ ၁။ ပြဇာတ်ရည်ရွယ်ချက်

စာတစ်ပုဒ်တွင် ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုအပြင် တစ်ခုထက်ပိုသော ရည်ရွယ်ချက်များလည်း ပါဝင်နေတတ်ပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်ကို လေ့လာကြည့်သော်–

> "ယေဘုယျအားဖြင့် အသိပေးရည်ရွယ်ချက်နှင့် စေတနာရည်ရွယ်ချက် ဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အသိပေးရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရေးသားစာကို အသိပေးစာ၊ သုတစာ ဟုခေါ်၍ စေတနာရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရေးသားသော စာကို စေတနာနှိုးဆော်စာ၊ ရသစာဟု ခေါ်သည်။ ကဗျာ၊ ဝတ္ထု၊ ပြဇာတ် စသော စာများသည် ရသစာမျိုးတွင် အကျုံးဝင်သည်။"[1]

ဟူ၍ ဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် စာတစ်ပုဒ်တွင် ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုမက ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်တွင် ကိုလိုနီခေတ်ဦး ပြဇာတ်များ၏ အစဉ်အလာအတိုင်း ဖျော်ဖြေမှုကို အဓိကထားသော်လည်း ဂေါတမဘုရားပွင့်ပြီးစ နောက်ခံကို အခြေခံကာ ရွှေတိဂုံဘုရား၏ဒါယကာ ဥက္ကလာပမင်းကြီး၏ ဖြစ်လာပုံကို အသိပေးသည့် သုတပေးရည်ရွယ်ချက်အပြင် ထိုခေတ်၏ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ အခြေအနေကိုပါ အသိပေးထားသည့် စေတနာရည်ရွယ်ချက်ရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

၃၊ ၂။ ဇာတ်လမ်းအဖွဲ့

ဇာတ်လမ်း၏အဓိပ္ပာယ်ကို မြန်မာအဘိဓာန်၌–

> "ဇာတ်လမ်း–န–ရုပ်ရှင်၊ ပြဇာတ်၊ ဝတ္ထု စသည်တို့တွင် ပါဝင်သော အဖြစ်အပျက်၊ အကြောင်းအရာ အစအဆုံး၊ ဇာတ်ကြောင်း"[2]

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၌–

> "ဇာတ်လမ်းဆိုသည်မှာ ရုပ်သေး၊ ရုပ်ရှင်၊ ပြဇာတ်၊ ဝတ္ထု စသည်တို့ ပါဝင်သော အဖြစ်အပျက်၊ အကြောင်း ဖြစ်သည်။"[3]

---

[1] ခင်မင်၊ မောင် (ဓနုဖြူ)၊ ၁၉၇၉၊ ၂၅။

[2] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၁၉၉၁၊ ၁၃၅။

[3] မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်၊ ၁၉၇၉၊ ၅၂။

ဟု ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

ဦးကျော်လွင်(နှစ်ဖက်လှ)ကမူ–

"ဇာတ်လမ်းဆိုသည်မှာ လူသားတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ဆက်ဆံပြုမူပုံ၊ လူနှင့်လူ့ပတ်ဝန်းကျင် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ထိတွေ့လှုပ်ရှား ပြုမူပုံတို့ကို ဖော်ပြသော အဖြစ်အပျက်အစဉ်ပင် ဖြစ်သည်။"[၁]

ဟု ဖွင့်ဆိုခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် ဇာတ်လမ်းသည် ဝတ္ထု၊ ကဗျာ၊ ပြဇာတ် လင်္ကာရှည်ကြီးများတွင် ပါဝင်သည်။ လူနှင့်လူ့ပတ်ဝန်းကျင်၌ရှိသော သက်ရှိသက်မဲ့အရာတို့၏ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ကာ ဖြစ်ပျက်ခြင်းသဘောပင် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရပါသည်။

ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်သည် ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်ကို ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၈၄ ခု၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလတွင် ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်ဦး ပြဇာတ်တစ်ပုဒ်ဖြစ်၍ ထိုပြဇာတ်သည် ဘုရားသမိုင်းကို ရေးဖွဲ့ခဲ့ပြီး ရာဇဝင်နှင့် ထိုးဇာတ်သဘော သက်ဝင်စေရန် အခြေခံ၍ ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဆရာသင်သည် ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်ဇာတ်လမ်းကို တင်ပြရာ၌ အခန်း(၁၀)ခန်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ သို့သော် ဇာတ်လမ်းပြီးပြည့်စုံမှု မရှိဘဲ စာမျက်နှာ ၁၅၀ တွင် ရပ်လိုက်ပါသည်။ ဆရာသင်ကိုယ်တိုင်ကပင်–

"နံပါတ်လာကျယ်မည်ထင်၍ တော်ရုံတွင်ရပ်ကာ ငြိမ်းတယ်ဗျာ ခင်ခင်မတို့ရေ သိမ်းပြန်ရသေး"[၂]

ဟူ၍ စာမျက်နှာများမည်ဖြစ်၍ ရပ်လိုက်ကြောင်း ဆိုထားသည်။ တစ်ခန်းနှင့်တစ်ခန်း အချိတ်အဆက်မိအောင် ရေးဖွဲ့ထားပါသည်။ အခန်းကို ခေါင်းစဉ်တပ်၍ ဖော်ပြခြင်း မရှိပါ။ တစ်ခန်းပြီးလျှင် 'တစ်ခန်းရပ်' ဟု ဖော်ပြထားခြင်းဖြင့် ဇာတ်ကို ခွဲခြား သိနိုင်သည်။

အခန်း(၁)သည် သိကြားမင်းသည် ဥက္ကလာပတိုင်း၌ ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ် တည်ထားမည့် ဒါယကာအဖြစ် မယ်လမုမှ မွေးဖွားသောသားက ဦးဆောင်မည်ကို သိရှိပြီးလျှင် လူ့ပြည်သို့ဆင်း၍ မယ်လမုနှင့် ချစ်ရေးဖွဲ့သီသည့် အကြောင်းအရာများကို ရေးဖွဲ့ထားသည့် ဇာတ်ပန္နက်ခန်း ဖြစ်သည်။

---

[၁] ကျော်လွင်၊ ၁၉၇၈၊ ၂၃၉။
[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၁၅၀။

အခန်း(၂)တွင် သိကြားမင်းနေရပ်သို့ ပြန်သွားသဖြင့် မယ်လမု လွမ်းဆွတ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ကျေးသားကလေးကို သိကြားမင်းထံ စေလွှတ်လိုက်သည်။ မယ်လမု၏ သိကြားမင်းအပေါ် ချစ်ခင်တွယ်တာစိတ်နှင့် မိမိတစ်ဦးတည်းသာ ပိုင်ဆိုင်လိုသောစိတ် အတွင်းအားပြိုင်မှုတို့ကို တွေ့ရသည်။

အခန်း(၃)တွင် သိကြားမင်းပေးလိုက်သော တံစက်ရေကို မိမိ၏အရှင်သခင် မယ်လမုထံ ရအောင်သယ်ဆောင်လာနိုင်ခြင်းဖြင့် ကျေးသားကလေး၏ အောင်မြင်မှုကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ကျေးကလေးသည် မယ်လမုထံ အရောက်ပြန်ကာ တံစက်ရေကို မယ်လမုအားတိုက်သည့် ဇာတ်နှိုးပိုင်း ဖြစ်သည်။ ဤအခန်းသည် ဇာတ်လမ်း၏ ဇာတ်နှိုးပိုင်းဖြစ်ပြီး ရှေ့မည်သို့ဖြစ်မည်ဆိုသည်ကို ပရိသတ် စိတ်ဝင်စားလာအောင် အရိပ်နိမိတ်ပြ၍ ဖွဲ့သောအခန်း ဖြစ်သည်။

အခန်း(၄)သည် အဇ္ဈုတ္တပြည်မှ အဇ္ဈုတ္တမင်းကြီးနှင့် အကောက်ဝန်မင်း ချိတ်ပန်းတို့ လှေ သင်္ဘောများအား အခွန်ကောက်ရန် ပြောဆိုကြပုံ ဖြစ်သည်။ ဤအခန်းသည် ဇာတ်လက်တက်ဖြစ်ပြီး ရှေ့အခန်းအတွက် ကြိုတင်ခင်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဇာတ်လက်တက်သည် ပင်မဇာတ်လမ်း ခွန်အားကောင်းလာအောင် ဇာတ်လမ်း၏ စီးဆင်းမှုကို အရှိန်ရအောင် အထောက်အကူပြုရသည်။ ပင်မဇာတ်လမ်းနှင့် ဟန်ချက်ညီကာ အာဘော်သို့ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရသည်။

ပြဇာတ်၌ တဖုဿနှင့် ဘလ္လိကညီနောင်တို့သည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ထံမှ ဆံတော်ရှစ်ဆူကို ရွှေကြုတ်ဖြင့် ပင့်ဆောင်ရာ အဇ္ဈုတ္တပြည်သို့ရောက်လျှင် ဆံတော်နှစ်ဆူကို ယူထားလိုက်ကြသည်။ ဆရာသင်က သူ၏ပြဇာတ်တွင် လူ့စရိုက် လူ့သဘာဝ အမျိုးမျိုး ပေါ်လွင်စေရန် ခေတ်၏သရုပ်ကိုဖော်၍ သရော်လိုသည့်အလျောက် အဇ္ဈုတ္တမင်းကြီးသည် ထိုဆံတော်များကို အခွန်အဖြစ်ကောက်ယူသည်ဟု တင်ပြထားသည်။ အခွန်ဝန်ကိုလည်း ကြိုတင်ခန့်ထားသည့် ဇာတ်ဝင်ခန်း ဖြစ်သည်။

အခန်း(၅)သည် မယ်လမုသားဖွားခန်း ဖြစ်သည်။ မယ်လမုသည် ပဋိသန္ဓေရှိပြီး သားတော်ဖွားမြင်သည်။ သားတော်မွေးဖွားပြီးနောက် ၁၆ နှစ်အရွယ် ရောက်လျှင် နူနာစွဲ၍ သိကြားမင်းက ဗိန္ဓောဆရာ ယောင်ဆောင်ကာ လာရောက်ဆင်းသက်ပြီး နူနာကို ကုသပေးရ၏။ ထို့နောက် ဥက္ကလာပတိုင်းပြည်ကို တည်ထောင်၍ ထီးနန်းများ ပြုပြင်စီရင်ကာ သားတော်ကို ဥက္ကလာပမင်းအဖြစ် တင်မြှောက်သည့် ဇာတ်တက်ပိုင်း ဖြစ်သည်။

ဤအခန်းသည် ရွှေတိဂုံဘုရား၏ သာသနာ့ဒါယကာ ဥက္ကလာပမင်းကြီး၏ ဘဝဖြစ်စဉ်ကို အဓိကထားဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ဆရာသင်သည် ရှေ့ပိုင်းအခန်းများကို

အကျယ်ချဲ့ဖွဲ့ဆိုထားသော်လည်း ဤအခန်းတွင် ဥက္ကလာပမင်းသား မွေးဖွားပြီး သည့်နောက် အရှယ်ရောက်ကာ တိုင်းပြည်ကိုတည်ထောင်၍ ဥက္ကလာပမင်းကြီးအဖြစ် တင်မြှောက်ပုံကို ချုံ့၍ ဇာတ်လမ်းကို ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတ်တက်ပိုင်း တို့၏ အာနိသင်အတိုင်း စာဖတ်သူတို့ သိလိုဇောအရှိန်ကို မြင့်တက်လာအောင် ပြုတတ်သည့်သဘောကို တွေ့ရသည်။

အခန်း(၆)သည် တဖုဿနှင့်ဘလ္လိကညီနောင်တို့ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ဆံတော် ရှစ်ဆူတို့ကို ရွှေကြုတ်နှင့်ထည့်၍ သင်္ဘောနှင့်လာသော် နဂါးရစ်မော်အရပ်သို့ ရောက်ခန်း ဖြစ်သည်။ ဤအခန်းသည် အခန်း(၄)မှ ဇာတ်လက်တက်နှင့် အဆက် အစပ် ဖြစ်သည်။ အဇ္ဈတ္တမြို့ဆိပ်ကမ်းတွင် ဆံတော်နှစ်ဆူကို အခွန်အဖြစ် ကောက်ခံ လိုက်သော အပိုင်းသည်လည်း ဇာတ်ရှိန်မြင့်တက်စေကာ စာဖတ်သူအား ဆွဲဆောင် နိုင်သည့် ဇာတ်တက်ပိုင်း ဖြစ်သည်။ မူရင်းရွှေတိဂုံသမိုင်းတွင် အဇ္ဈတ္တမြို့၌ ပသန္နသကုမ္မမင်းက ဆံတော်နှစ်ဆူ ဇွတ်ပင့်၍ယူထားသည်။ ပြဇာတ်၌မူ အဇ္ဈတ္တမင်း၏ အကောက်ဝန်မင်း ချိတ်ပန်းက ဆံတော်နှစ်ဆူကို ပင့်ထားလိုက်သည်ဟု ရေးဖွဲ့ ထားသည်။ ဤသည်မှာ မူရင်းနှင့် ကွဲလွဲချက် ဖြစ်သည်။

အခန်း(၇)သည် တဖုဿ၊ ဘလ္လိက ကုန်သည်ညီနောင်တို့ ခရီးဆက်လက် ထွက်ခွာလာကြရာ နဂါးရစ်မော်(ယခုမော်တင်စွန်း) အရပ်သို့ရောက်သော် နဂါးက လူယောင်ဆောင်ကာ ဆံတော်နှစ်ဆူကို ခိုးယူထားလိုက်သည်။ ဤအခန်းသည် ပရိသတ် သိလိုဇောနှင့်အတူ မချင့်မရဲဖြစ်စေသည့် ဇာတ်တက်ပိုင်း ဖြစ်သည်။

အခန်း(၈)သည် ကုန်သည်ညီနောင်တို့ ခရီးဆက်ခဲ့၍ ဥက္ကလာပတိုင်းသို့ ရောက်သည့်အခန်း ဖြစ်သည်။ ဥက္ကလာပတိုင်းသို့ရောက်သော် နန်းတော်သို့ဝင်ကာ ဝန်ကြီးများမှတစ်ဆင့် ဥက္ကလာပမင်းကြီးအား ဆံတော်လေးဆူကိုသာ ကြုတ်တော်ထဲ ထည့်၍ ဆက်သသည်။ ဤအပိုင်းသည် ဇာတ်ထွတ်ပိုင်း ဖြစ်သည်။ မင်းကြီးက ကျန်လေးဆူကို အမိဋ္ဌာန်သော် ဆံတော်(၈)ဆူ ပြည့်သွားသည်။

အခန်း(၉)သည် ဝိသကြုံနတ်သားထွက်၍ ရွှေတိဂုံစေတီတော် တည်ရန် အတွက် သိင်္ဂုတ္တရကုန်းတော်ကို ရှင်းလင်းခန်း ဖြစ်သည်။ ရွှေတိဂုံစေတီတော် တည်မည့်နေရာသို့ နတ်သားကြွမည့်အကြောင်းကို ဇာတ်သွားဇာတ်ဟန် ပါရုံမျှသာ ရေးဖွဲ့ထားသည့် ဇာတ်ထွတ်ပိုင်း ဖြစ်သည်။

အခန်း(၁၀)သည် ဇာတ်ဆင်းပိုင်းဖြစ်ပြီး တဖုဿနှင့် ဘလ္လိကတို့ သိင်္ဂုတ္တရ ကုန်းတော်နှင့် ဓာတ်တော်များ အရှာထွက်ခန်း ဖြစ်သည်။ ဆရာသင်သည် ဥက္ကလာပ မင်းကြီးနှင့် ကုန်သည်ညီနောင်တို့ လှည့်လည်ရှာဖွေသည့် တောတောင် သဘာဝရှုခင်း

များကို ဆက်လက်ဖွဲ့ဆိုထားသော်လည်း ထိုနေရာ၌ပင် ပြဇာတ်ကို ရပ်နားလိုက်ပါသည်။

ဆရာသင်သည် ဤရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်ကို ရေးဖွဲ့ရာတွင် ဘုရားဒါယကာ ဥက္ကလာပမင်း ပဋိသန္ဓေတည်ပုံမှ စတင်ကာ ထိုဒါယကာသည် သိကြားမင်းနှင့် မယ်လမုတို့၏ သားဖြစ်သည်။ ထိုမင်းသည် တဖုဿနှင့် ဘလ္လိက ကုန်သည်ညီနောင်တို့နှင့်အတူ ရောက်လာသော ဆံတော်များ ဌာပနာကာ ဘုရားတည်မည့်သူ ဖြစ်သည်။ ဘုရားတည်ရန်နေရာများကို နတ်များကဖန်ဆင်း၍ ကူညီရှာပေးသည်။ ဆရာသင်၏ ပြဇာတ်သည် မူရင်းဘုရားသမိုင်းနှင့် ကွဲပြားမှု နည်းပါးသည်။ ဇာတ်လမ်းအဆုံးထိ ရေးဖွဲ့နိုင်ခြင်း မရှိဘဲ စာမျက်နှာ ၁၅၀ တွင် ရပ်နားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

၃၊ ၃။ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်အဖွဲ့

ရသစာပေဖြစ်သည့် ပြဇာတ်တွင် အဖြစ်အပျက်များသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အားပြိုင်မှုဖြင့် ရွေ့နေသောသဘောသည် ဇာတ်လမ်း၏သဘောဖြစ်သည်။ ဇာတ်ဆောင်ဆိုသည်မှာ ထိုရွေ့နေသော အဖြစ်အပျက်တို့တွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားနေကြသောသူများ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတ်ဆောင်သည် ပြဇာတ်တွင် အရေးပါလှကြောင်းမှာ ထင်ရှားသည်။

ဇာတ်ဆောင်စရိုက်နှင့် ပတ်သက်၍ စာရေးဆရာအောင်သင်းက–

> "ဇာတ်ဆောင်တစ်ဦး၏ စရိုက်ဟုဆိုလျှင် သာမန်အားဖြင့် သူ၏ ကိုယ်၊ နှုတ်၊ နှလုံး ကံသုံးပါးအမူအရာ အလေ့အထတို့ကို ဆိုလိုသည်ဟု ပြောနိုင်သည်။"[၁]

ဟု ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတ်ဆောင်စရိုက် ဆိုသည်မှာ ဇာတ်ဆောင်တို့၏ ပြုမူပြောဆိုကျင့်ကြံလေ့ရှိသော ကိုယ်၊ နှုတ်၊ နှလုံး သုံးပါးအမူအရာများ ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် သရုပ်ဖော်ထားခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်တွင် အဓိကဇာတ်ဆောင်မှာ မယ်လမု ဖြစ်သည်။ ဆရာသင်သည် အလွမ်းကိုဦးစားပေး၍ ရေးဖွဲ့လိုသည့်အလျောက် မယ်လမု၏ စရိုက်ကို လွမ်းစရာကောင်းအောင် ပြောစကားများ၊ တေးကဗျာများဖြင့် တင်ပြရေးဖွဲ့ထားသည်။ မူရင်းဇာတ်တွင် မယ်လမုသည် လမုပင်မှရသော သန္ဓေဓဇမိန်းကလေးဖြစ်ပုံ၊ ရသေ့ကြီးကမွေးစားပုံတို့ကို ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ထားသော်လည်း ဆရာသင်၏

[၁] အောင်သင်း၊ ၁၉၇၈၊ ၂၀၁။

ပြဇာတ်တွင်မူ ဤအပိုင်းများကို ချန်လှပ်ကာ မယ်လမု အရွယ်ရောက်သည့် မိန်းမပျို ကလေးအပိုင်းကိုသာ စတင်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

မယ်လမု၏စရိုက်ကို နုနယ်ယဉ်ကျေး သိမ်မွေ့လှပသူကလေးအဖြစ် ပုံဖော် ထားသည်။ ထိုသို့ ပုံဖော်ရာ၌ သိကြားမင်း၏အပြောဖြင့်လည်း စရိုက်ဖော်ခဲ့သည်။

> "နတ်မင်းသိကြား၊ အရွယ်နုနု၊ မယ်လမုကို ညုရအောင် သွားတော့မည်"[၁]

ဟူသော အဖွဲ့အရ မယ်လမု၏ ငယ်ရွယ်နုနယ်ပုံ၊ ချစ်စရာကောင်းပုံတို့ကို ဖော်ကျူး ခဲ့ပါသည်။

မယ်လမု၏ ချိုသာသောအသံ၊ ငိုတော့မည့်ဟန်၊ ညှိုးနွမ်းသောသွင်ပြင်ပုံပန်း နှင့် ကရုဏာသက်စရာကောင်းသော ရေးဖွဲ့တင်ပြဟန်ကို–

> "ငြိမ်းလွယ်အောင် ထုတ်ညွှန်းပွား၍ နှုတ်ခွန်းများ ဆက်လေ
> အုန်းမှုကိုး၊ ငိုဟန်ပပ၊ ချိုသံမြနှင့်၊ လှယဉ်မျိုးကြွယ်၊ ညှိုးအထပ်ထပ်၊
> တန်ခိုးလျှပ်တဲ့၊ အိုကွဲ့၊ မိုးနတ်နွယ်မိမိ"[၂]

ဟူသည့် သိကြားမင်းအခေါ်စကားအရ မယ်လမု၏ ချစ်ဖွယ်အသံနှင့် ပြောတတ် ဆိုတတ်ပုံ၊ အားငယ်တတ်ပုံ၊ မိမိ၏မိဘမဲ့ဘဝကို တွေးကာ ညှိုးငယ်နေတတ်ပုံ၊ နတ်သမီးကလေးကဲ့သို့ လှပပုံ စသည့် သွင်ပြင်ပုံပန်းနှင့် ကိုယ်စိတ်အမူအရာများကို သိကြားမင်း၏ အာလုပ်စကားနှင့် သရုပ်ဖော်ထားသည်။

ဆရာသင်သည် အလွမ်းကို ဦးစားပေးရေးဖွဲ့သည့်အလျောက် လမုပင်မှဖွား၍ ဆွေမဲ့မျိုးမဲ့ ဖြစ်ခဲ့ရသည်ဟုဆိုကာ အားငယ်ဝမ်းနည်းနေသည့် မယ်လမု၏စိတ်ထား ပေါ်လွင်စေရန်–

> "ရွှေမုပင် သန္ဓေယူလို့၊ ကံခေသူမယ့်ကို ဖွားတယ်ရှင်၊ အမယ်မင်း
> ထားကံနွဲ့သည်းတာမို့၊ မိမိမှာကွယ် များဖန်တဲ့နည်း"[၃]

ဟူ၍ မယ်လမု၏ဘဝနှင့် လိုက်ဖက်စေရန် အားငယ်သည့်စရိုက်အဖွဲ့ကို ဖန်တီး ယူခဲ့သည်။

---

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၃။
[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၅။
[၃] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၄။

သိကြားမင်းက မယ်လမုအား ချစ်ခင်ကြောင်း၊ အချစ်ကိုလက်ခံပါရန် ပြောဆိုရာတွင် မယ်လမုက–

“သိမ်းချုပ်ယူတဲ့၊ ထိန်းအုပ်သူ ရှိပါတယ်၊ ပဏ္ဍိတ သမ္မာမော်တဲ့၊
ဆရာတော်အရှင့်ထံမှာ၊ ခွင့်ပန်လို့ တောင်းတော်မူပါ မောင်မောင်ငယ်”[၁]

ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။ ထိုပြောစကားဖြင့် မိန်းမသားတို့၏ဣန္ဒြေနှင့်အညီ ဖခင်ရသေ့ကြီး၏အုပ်ထိန်းမှုကို ရိုသေအလေးထားသော မိန်းမကောင်းတို့၏စရိုက်ကို ပုံဖော်ထားသည်။ မယ်လမု၏စိတ်၌ မိဘမဲ့အဖြစ် ထာဝရအားငယ်နေပုံကိုလည်း ထင်ရှားစေသည်။ မူရင်းသမိုင်း၌ မပါသော်လည်း ပြဇာတ်ဆရာ၏စိတ်ကူးဖြင့် မြန်မာအမျိုးသမီးပီသအောင် စရိုက်ဖော် ရေးသားခဲ့သည်။

မယ်လမုသည် သိကြားမင်း ပြန်မလာသည့်အတွက် ပူဆွေးရသည့်အပြင် သန္ဓေသားကိုလည်း မွေးဖွားခဲ့သည်။ ထိုသားငယ်သည် နူနာစွဲကပ်ကာ သောကအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်စေသည့် မယ်လမု၏စရိုက်အဖွဲ့မှာ–

“ခက်တယ်ရှင် ခက်တယ်၊ သားနုကို ထားဖြူပိုက်ပါလို့၊
ဖုန်ဖုန်ရှိုက်မိတယ်၊ မဖွယ်လို ရွယ်ပျိုထီးမှာဖြင့်၊ တကယ်ဆို
ဘယ်လိုနည်းငယ်နှင့်၊ ကြီးပြင်းအောင် မွေးရမယ်၊ တွေးဆ
ရွယ်လို ပူပူမီး၊ ကြွတော်လေလေ့”[၂]

ဟူ၍ မယ်လမု၏ ရင်တွင်းသောကအပူမီးတို့ ရိုက်ခတ်နေသည့် ခံစားမှုကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ မယ်လမု၏သနားစရာမြင်ကွင်းကို သရုပ်ဖော်ထားသည်။

ဆရာသင်သည် ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်တွင် သိကြားမင်းကို လူသားဇာတ်ဆောင်တစ်ဦး၏ အတွေးမျိုး၊ စရိုက်မျိုးဖြစ်အောင် ဖော်ကျူးထားသည်။

“မူပိုတလှဲ့၊ မြူချိန့်နွဲ့၊ လူပျိုလှည့် သွားလေမှတော်တော့မကိုး၊
ဩော်–လူပျိုလှည့်သွားရအောင်၊ ပွားမေတ္တာနှောင်၊ လူယောင်ဆောင်
ပြောင်သတင်းကြူ၊ မာနကြွားကြွား၊ ကာလသားနှင့်၊ အလားမှ
တူပါရဲ့လားကရို့”[၃]

ဟူ၍ သဘာဝကျသည့် ကာလသားအသွင် ထင်ယောင်စေပြီးလျှင် သိကြားမင်း၏စရိုက်သည် မြူးမြူးကြွကြွနှင့် လူသားဆန်လာရသည်။

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၈။
[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၆၄။
[၃] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၂။

သိကြားမင်းဝတ်စားဆင်ယင်ရာ၌လည်း–

"ရန်ကုန်ကြိုက်ကယ်၊ မှန်ပုံရိုက်ပေါင်းလိုက်လို့၊ တစ်သောင်း တန်ရာ၊ ပုံကြီးဆိုတဲ့ ထိုပုဝါနှင့်၊ ကိုယ်မှာတင်ကဲ၊ ပင်ရွှေ ချည်ညှပ်၊ ပျောင်းပြော့လျှပ်တဲ့၊ ဘိလပ်ဖဲနှင့်၊ နွဲ့ဟန်တော်ချီ၊ တုံဖြာစုံရာ မှုန်ပြာပြာ၊ ပဒုမ္မာအင်္ကျီနှင့်"[၁]

ဟူ၍ ခေတ်ပေါ်အဝတ်အစားများနှင့် သိကြားမင်းကို ဆင်မြန်းပေးခြင်းဖြင့် ဇာတ်လမ်းသည် အတည်အခန့်သဘောထက် သွက်လက်မြူးကြွသည့်သဘောကို ဆောင်လာသည်။ သိကြားမင်းသည် မယ်လမုအား ချစ်ရေးဖွဲ့ရန်သွားသည့် အကြောင်းကိုပင်–

"နတ်မင်းသိကြား၊ အရွယ်နုနု၊ မယ်လမုကို ညုရအောင် သွားတော့မည်"[၂]

ဟူ၍ သိကြားမင်းသည် အနုကြိုက်သူစရိုက်သို့ ပြောင်းသွားသည်။ အရပ်သုံးစကား အဖွဲ့များကြောင့် သိကြားမင်း၏စရိုက်သည် အတည်အခန့်စရိုက် မဟုတ်တော့ဘဲ ပရိသတ်အကြိုက်စရိုက်အဖြစ် ပြောင်းသွားသည်။ ထိုသို့ သိကြားမင်းကို လူသား ဆန်ဆန် ဖွဲ့ဆိုပြီးနောက် သိကြားမင်းအစစ်ဟန်သို့ပြောင်းကာ–

"ထပ်လောင်းဖန်တဲ့၊ နတ်စောင်းသံ ပြောင်းသည့်ကာလ၊ ဘုံဖျားမြင့် ပြဒ္ဒဆွေသည်၊ လူ့ပြည်သို့ ဆင်းရဦးတော့မည်"[၃]

ဟူ၍လည်းကောင်း တွေ့ရသည်။ မယ်လမုနှင့် တွေ့သောအခါ သိကြားမင်း ပြောဆိုခန်း၌–

"ခြောက်ထပ်ရွာက၊ ကညာခင်လေး၊ နှင်းသော်မော်၏၊ သတင်းတော် မွှေးလေတော့၊ ရပ်ဝေးကမြန်းခဲ့တယ်၊ နန်းကသစ် ကေညာမော်က၊ မေတ္တာတော် ရှိမရှိနှင့်၊ သိရအောင် သိမ်ကြငှန်းကို မိန့်စမ်းပ မိမိငယ်"[၄]

ဟူ၍လည်းကောင်း မိန့်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုနေရာ၌လည်း သိကြားမင်း၏ပြောစကားသည် ခန့်ညားထည်ဝါသည်။ ဆရာသင်သည် သိကြားမင်းနှင့်တူသော စရိုက်ကို တစ်လှည့်စီ ဖန်တီးသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဆရာသင်သည် သိကြားမင်း၏အပြောအဆို၊ အပြုအမူ၊

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၁။

[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၂။

[၃] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၃။

[၄] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၆။

အတွေးအကြံတို့ဖြင့် လူသားစရိုက်ပေါ်လွင်အောင် ဖန်တီးဖော်ဆောင်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်တွင် ဇာတ်လမ်းအတွက် အရေးပါသော ရသေ့ကြီး၏ စရိုက်ကိုလည်း ဆရာသင်၏စိတ်ကူးဖြင့် ခပ်သွက်သွက် ခပ်မြူးမြူး ပုံဖော်ထားပါသည်။ သိကြားမင်းက မယ်လမုအား လက်ထပ်ထိမ်းမြားခွင့် တောင်းသောအခါ ရသေ့ကြီးက–

"ငါ့မြေးတော်ကို၊ စော်စော်ကားကား၊ အတင်းဝင်၍ မင်းတင်စား၊
ထောက်ထားမရှု၊ တစ်ကွက်မညှာ၊ ရှက်စရာ၊ ဗလက္ကာအမှုနှင့်၊
ပြုသမျှအသက်ဆိတ်အောင်၊ လက်ထိပ်ကို အကြပ်စွဲလို့၊ ဂါတ်တဲကို
ပို့ရမလား ဟဲ့တကာ"[၁]

ဟူ၍ ရသေ့ကြီးက သိကြားမင်းအား လက်ထိပ်ခတ်မည်။ ဂါတ်တဲသို့ပို့မည်ဟု ဆိုထားသဖြင့် ကိုလိုနီခေတ်သရုပ် ထင်ဟပ်လာပြီး ရယ်မောဖွယ် ဟာသရသကို မြောက်စေသည်။ မူရင်းသမိုင်း၌ မပါသော်လည်း ဆရာသင်၏စိတ်ကူးဖြင့် ပုံဖော်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ထို့ပြင် ရသေ့ကြီးသည် သိကြားမင်း၏ချစ်ရေးဆိုမှုကို မယ်လမုက သဘောတူလက်ခံခဲ့ပြီဟု ထင်မှတ်ကာ–

"မီးတောက်တဲ့မာန်၊ ငါသည်းညည်းခံနိုင်ဘု၊ ကျောင်းစံတဲ့ရသေ့ပျိုကို၊
စိတ်တိုရှည်စမ်းတာလားကွဲ့ တကာ"[၂]

ဟု ဒေါသထွက်ဟန် ခပ်ဆတ်ဆတ်ကလေး ရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် အုပ်ထိန်းသူတို့၏ သဘာဝစရိုက်နှင့် ကိုက်ညီသည့်အဖွဲ့ ဖြစ်သည်။

သိကြားမင်း တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ပြန်သွားသောအခါ မယ်လမု အပြင်းအထန် ငိုကြွေးသည်။ ထိုသောကကိုမြင်ရသော ရသေ့ကြီးက မြေးဖြစ်သူ၏ အဖြစ်ကို စိတ်ပူကာ သိကြားမင်းကိုပင် လိမ်ညာသူအဖြစ် စွပ်စွဲပြောဆိုပုံကို–

"ပြောင်သမ္ဘာရှု၊ ရောင်ဝါသ၊ မောင်မာဃ လိမ်သောကြောင့်၊
မငြိမ်ဟိုက်ဖို၊ ကောက်ရိုးအထဲ၊ ဖျောက်အိုးကွဲသလို၊ စောက်ကျိုးနဲ
ငိုပါကလား၊ ဆိုတယ်လို့လဲမရ၊ သိကြားပိန်တာ၊ ဝတိန်ရွာက၊

---

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၉၄၊ ၁၀။

[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၉၄၊ ၉။

သူလာလို့စတာနှင့်၊ မြသီးမနော်၊ ငါ့မြေးတော်မှာ၊ မျှော်ရှာမပြီး၊
ကျွမ်းဗျာပါနှင့်၊ နွမ်းမသာညည်းလို့တဲ့၊ လွမ်းနာကြီး ရနေပါပြီ”[၁]

ဟု ဆရာသင်က တော်မှီရသေ့နှင့်မလိုက်အောင် ခပ်ကြမ်းကြမ်း ရေးဖွဲ့ခြင်းဖြင့် ရယ်မောရွှင်ပြုံးစေပါသည်။ ရသေ့ကြီး၏ အပြောအဆို၊ အပြုအမူသည် လူသား တစ်ဦး၏ လူ့လောကသဘာဝကို ပုံဖော်ထားသည့်အဖွဲ့ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်သည် ဇာတ်ဆောင်စရိုက်ဖော်ဆောင်ရာတွင် မယ်လမု၊ သိကြားမင်းနှင့် ရသေ့ကြီးတို့ကို အဓိကဇာတ်ဆောင်များအဖြစ် ထားရှိပြီး ဥက္ကလာပမင်းကြီး၊ တဖုဿနှင့် ဘလ္လိကညီနောင်တို့၏ စရိုက်ကိုမူ သမိုင်းအတိုင်းသာ ရေးဖွဲ့ထား၍ ထူးခြားမှုမရှိပါ။ အဓိကဇာတ်ဆောင်များ စရိုက်ကိုလည်း စရိုက်သေ အဖြစ်သာ ဖော်ကျူးထားပါသည်။

၃၊ ၄။ နောက်ခံကာလဒေသအဖွဲ့

ပြဇာတ်တစ်ပုဒ်တွင် ဇာတ်လမ်းဖြစ်ပေါ်ရာ၊ ဇာတ်ဆောင်လှုပ်ရှားရာ ကာလ၊ ဒေသ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖော်ပြရမြဲ ဖြစ်သည်။ ကာလဒေသသည် ဇာတ်ဆောင်နှင့် ဇာတ်လမ်းအဖြစ်အပျက်တို့အတွက် နောက်ခံကားသဖွယ် အသုံးဝင်သည်။ တစ်ခါ တစ်ရံ ကာလဒေသသည် နောက်ခံကားအဖြစ် အသုံးခံရင်း ဇာတ်ဆောင်တို့၏ အမူအရာကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဖြစ်အပျက်ကိုသော်လည်းကောင်း ပံ့ပိုးပေး တတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြဇာတ်ဆရာတို့သည် မိမိရေးဖွဲ့သောစာကို ပိုမို အသက်ဝင် ပီပြင်အောင် ကာလဒေသနောက်ခံကို အထူးဂရုပြုရေးဖွဲ့ကြသည်။

ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်တို့၏ခေတ် ပြဇာတ်များတွင် နောက်ခံအပြင်အဆင်ကို အားပြုခြင်း မရှိဘဲ နောက်ခံကာလဒေသ ဝန်းကျင်အခြေအနေကို ပရိသတ် စိတ်မျက်စိ စိတ်နားတွင် မြင်ယောင် ကြားယောင်လာအောင် ကဗျာလင်္ကာ အဖွဲ့အနွဲ့တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ကာ ဖန်တီးရေးသားခဲ့ကြလေသည်။ ထိုအဖွဲ့အနွဲ့တို့ကို ပြဇာတ်တွင် သရုပ်ဆောင်သူက အသံနေအသံထားဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပြဇာတ် စာဖတ်သူက ရွတ်ဖတ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း နောက်ခံကာလဒေသ ဝန်းကျင်ကို သိမြင် ခံစားလာရသည်။

ဆရာသင်တို့ခေတ် ဇာတ်ပွဲများတွင် နောက်ခံကာလဒေသ ဖော်ပြပုံနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာကြီးဇေယျက–

---

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၂၃။

> "ဇာတ်ခုံပေါ်တွင် တောကားတစ်ကား၊ သို့မဟုတ် သစ်ပင်ကလေး တစ်ပင်မှလွဲ၍ အခြားဘာမျှမရှိ။ ဟာလာဟင်းလင်းတွင် စင်ပေါ်မှ ဟန်နေဟန်ထား အသံနိုင်စွာဖြင့် တောဘွဲ့တောလား စသည် တို့ကို ရွတ်ဆို၊ စင်အောက်မှဆိုင်းက တငြိမ့်ငြိမ့် တီးလိုက်လျှင် ပွဲကြည့်ပရိသတ်မှာ မိမိတို့ရှေ့တွင် ဘာမျှမရှိဘဲပင် တောတောင် ဂနိုင်စုံမြိုင်ကြီးအတွင်းသို့ ရောက်နေကြသည် ထင်ရလေသည်။"[၁]

ဟု ရေးသားခဲ့သည်။

ဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်တွင်လည်း ဤကဲ့သို့ ဖန်တီးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ နောက်ခံကာလအဖြစ် ကိုလိုနီခေတ်ဦးပိုင်း အောက်မြန်မာနိုင်ငံကို အခြေပြုထားသည်။ မိမိတို့မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြန်မာအမျိုးသမီးလေးများ အိမ်ထောင်ဖက် ရွေးချယ်ရာ၌ လူမျိုးခြားကိုမရွေးကြစေရန် ဆုံးမထားသည်။ ထိုအချက်သည်ပင် ကိုလိုနီခေတ်ဦး၏ လူမှုရေးကို ထင်ရှားစေသည်။ သိကြားမင်းသည် မယ်လမုထံမှနေ၍ နတ်ပြည်သို့ပြန်သွားသည်။ ဤတွင် မယ်လမု၏အဖြစ်ကို ဖခင်ရသေ့ကြီးက မြင်နေရ၍ ပြောဆိုပုံမှာ–

> "မျိုးကွဲကိုမယူကြနှင့်၊ ပုံပြလို့သက်သေတည်၊ အလည်လေး၊ ရှက်သေဖွယ်စတောင်း၊ ရပ်ဇမ္ဗူလေလေ့၊ သကတ်ကယ်ကြုံမကြုံနှင့်၊ ဇာတ်မတူထင်အရှားငယ်ပ၊ သိကြားကို အိမ်ထောင်ပြုသော်ကြောင့်၊ ခင်မုဆွေမဟာသို့ မေကညာ ပွေဗျာကြီးပါသည်၊ ထုံးစံနည်းကိုတဲ့ ကမ္ဘည်းတော် လက်ကိုင်သုံးပါလို့"[၂]

ဟူ၍ လူမျိုးခြားများကို မယူကြစေရန် မြန်မာမိန်းကလေးများကို ဆုံးမထားသည်။ မြန်မာမိန်းကလေးတစ်ယောက်သည် လူမျိုးကွဲကိုယူမိပါက သိကြားမင်းနှင့် အိမ်ထောင်ပြုမိသော မယ်လမုကဲ့သို့ သောကဗျာပါများနေရမည် ဖြစ်သည်။ ပြဇာတ်ထဲက မယ်လမုကို ပမာပြု၍ မြန်မာအမျိုးသမီးကလေးများကို အထင်အရှားပင် ဆုံးမထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဆရာသင်သည် ရန်ကုန်သူ မိန်းမပျိုလေးများ အိမ်ထောင်မှုတွင် မှားကြမည်ကို အစိုးရိမ်လွန်သောကြောင့်လည်း–

---

[၁] ဇေယျ၊ ၁၉၆၃၊ ၂၇။

[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၅၈–၅၉။

"ရန်ကုန်သူ မမထားတို့မှာ၊ ခနငွေ လှပွေများသောကြောင့်၊ ကုလားကို ထင်မျှော်ကိုးတဲ့ပြင်၊ ဖန်ကြမ္မာ ကံဇာမျိုးကိုဖြင့် နှစ်တစ်ရာ မေတ္တာဖြိုးပါလို့၊ သက်ကျိုးကာ ပေါင်းဖော်ကြကာဖြင့်၊ မာဃဖေ ဆွေသိကြားလိုပ၊ သူ့ပြည်ကို သူပြန်လို့ သွားသောခါ၊ တစ်ပါးခင် စိန်ရင်နှတ်တို့မှာ၊ ခုလပ်မယ် အခေါ်ခံလို့၊ မတော်ညံ ပျိုရေပျက်မှာကြောင့်"[၁]

ဟူ၍ ရန်ကုန်သူများသည် စည်းစိမ်ဥစ္စာကို မက်မောကြပြီး ငွေကြေးပြည့်စုံသည့် ကုလားများကို ယုံကြည်၍ ပေါင်းဖော်မိကြလျှင် တစ်ခုလပ် ဖြစ်ကြရမည်။ ဆရာသင်သည် ကိုလိုနီခေတ်ဦး အောက်မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြန်မာအမျိုးသမီးလေးများ လူမျိုးခြားကုလားများကို အထင်မကြီးကြစေရန် ထင်ရှားစွာ ဆုံးမလမ်းညွှန်ထားသော ကိုလိုနီခေတ်ကာလနောက်ခံ လူမှုရေးကို ပြဆိုထားသည်။ မိမိတို့အမျိုးဂုဏ်ကို စောင့်ထိန်းရန် ဆုံးမထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အဇ္ဈတ္တမင်းကြီးနှင့် အကောက်ဝန်မင်း ချိတ်ပန်းတို့ လေ့သဘော်များအား အခွန်ကောက်ရန် ပြောဆိုကြရာတွင် ဆရာသင်သည် ခေတ်၏သရုပ်ကိုဖော်၍ သရော် လိုသည့်အတွက် မင်းကြီးသည် ထိုဆံတော်များကို အခွန်အဖြစ် ကောက်ယူသူ၊ အခွန်ဝန်ကိုလည်း ကြိုတင်ခန့်ထားသူအဖြစ် တင်ပြထားသည်။ အကောက်ဝန်မင်း ချိတ်ပန်းကို–

"နှုတ်ခမ်းမွှေးကလည်း၊ ခပ်ရေးရေးရှိတာမို့၊ ဝရိစိုက်နှောင် အရှင့်အကျိုး၊ ထည်မညိုးသည်ပိုးလို့ ဆောင်ပမယ်၊ မရှောင်အမှု၊ အလွန်ရက်စက်၊ စီးပွားတက်အောင်၊ ရိုက်နှက်လို့ပြုနိုင်တဲ့၊ ဝန်မောင်ပု ချိတ်ပန်းကို၊ ဆိပ်ကမ်းမှာ ထားတော်မူပါဘုရား၊ အကောက်ဝန်နှင့်လည်း တူပါငဲ့"[၂]

ဟူ၍ ပြောစကားကို ရေးဖွဲ့ထားသည်။ အကောက်ဝန်တို့သည် ပြည်သူတို့အား နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းသူ၊ နှုတ်ခမ်းမွှေးရေးရေးရှိကာ ထိုရက်စက်သူများကို အထက်အရာရှိများက ချီးမြှင့်မြှောက်စားသည့် ခေတ်ကာလသရုပ်ကို ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသည်။

ဆရာသင်သည် ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်တွင် ကိုလိုနီခေတ်၏ ယဉ်ကျေးမှု တစ်ရပ်ကိုပါ ထည့်သွင်းဖွဲ့ဆိုထားသည်။ သိကြားမင်း လူယောင်ဆောင်၍ လူ့ပြည်သို့ ဆင်းလာရာတွင် ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံကို–

---

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၅၉။
[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၄၄။

"ရန်ကုန်ကြိုက်ကယ်၊ မှန်ပုံရိုက်ပေါင်းလိုက်လို့၊ တစ်သောင်း တန်ရာ၊ ပုံကြီးဆိုတဲ့၊ ထိုပုဝါနှင့် ကိုယ်မှာတင်ကဲ၊ ပင်ရွှေ ချည်ညှပ် ပြောင်းပြော့လျှပ်တဲ့၊ ဘိလပ်ဖဲနှင့် နွဲ့ဟန်တော်ချီ၊ တုံဖြာစုံရာ မှုံပြာပြာ၊ ပဒုမ္မာအင်္ကျီနှင့် ဝေဆီမောက်မောက်၊ ဗဟိုဆောင်မှာ ကိုယ်ရောင်တောက်၍၊ မောက်သမ္ဘာလင်း၊ မှုတပုံ ကဲယူလှုံနွဲ့၊ လူပုံလဲသင်းပြီမို့၊ နတ်မင်းသိကြား"[၁]

ဟူ၍ ကိုလိုနီခေတ်ဦး ရန်ကုန်မြို့၌ ဝတ်စားဆင်ယင်ကြပုံ၊ ထိုအဝတ်အစားများ သည်လည်း ဈေးကြီးပြီး ငွေကြေးပြည့်စုံသူများသာ ဝတ်စားနိုင်ကြမည်။

နိုင်ငံခြားမှ အလုပြင်ပစ္စည်းများသည်လည်း မိန်းမပျိုများအကြိုက်ပင် ဝင်ရောက် လာကြသည်။ ပြဇာတ်တွင် မယ်လမုက–

"ရွှေပေါင်တယ် ငှက်တောင်မွှေးငယ်နှင့်၊ ဖွေးပေတဲ့မျက်နှာခြေ မပြတ်လိမ်း၊ ခာတ်ကျိန်းမဒီမှန်က အီစတန်ဗိုလ်ဆီမွှေးငယ်နှင့်"[၂]

ဟူ၍ နိုင်ငံခြားအလုပြင်ပစ္စည်း အမည်များကို ရွတ်ပြသွားခြင်းဖြင့် မိန်းကလေး တို့သည် နိုင်ငံခြားပစ္စည်းများကို မက်မောသည့် ခေတ်နောက်ခံကိုတွေ့ရသည်။

နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှတို့ အုပ်ချုပ်နေချိန်တွင် နိုင်ငံခြားနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် နယ်ချဲ့တို့သည် အကျိုးအမြတ်များစွာ ရရှိကြပါသည်။ မိန်းကလေး အများစုသည် မြန်မာပြည်တွင်းဖြစ်များကိုလည်း မသုံးစွဲကြတော့ပေ။ နိုင်ငံခြားဖြစ် အလုပြင်ပစ္စည်းများဖြင့် ဝတ်စားလှပနေကြသည်။ ဤသည်ကို ဆရာသင်က ကိုလိုနီခေတ် အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို ထည့်သွင်း၍ နောက်ခံအဖြစ် ဖော်ပြသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။

၃၊ ၅။ ပြဇာတ်အရေးအဖွဲ့

ထိုခေတ်ပြဇာတ်များသည် ဇာတ်ပွဲဆန်သည်။ ဇာတ်သဘင်၏အရိပ် လွှမ်းမိုးလျက် ရှိသည့်အလျောက် အချီအချပြောစကား၊ ငိုချင်းတို့ကို ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့လေ့ ရှိသည်။ ရေးဟန်မှာလည်း လင်္ကာစကားပြေ နှစ်ထွေရောနှင့် နဘေထပ်ကာရန်များကို ရေးဖွဲ့ ထားသည်။ အထူးသဖြင့် ငိုချင်းများကို အသားပေး ရေးဖွဲ့ထားသည့် ဟန်မျိုးကို

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၂။

[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၅၄။

တွေ့ရသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဇာတ်ဝင်တေးသီချင်းများဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဆရာသင်သည် ဤသဘောကို–

"ဖုံကြီးသံ ခပ်များများနှင့် ဇာတ်သွားတော်ကျယ် မသုံးရအောင် နတ်သံစုံ အရေးထောက်လို့မို့ လေးပေါက်လောက် ပွင့်သံကြားသည်ကာလ"[၁]

ဟူ၍ ဝန်ခံချက်ပြုထားသည်။

ပြဇာတ်အစတွင် သိကြားမင်းနှင့် မယ်လမုတို့၏ အချစ်ဇာတ်ခန်း၌ ဇာတ်ဆောင်အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ပြောစကားများဖြင့် စတင်ထားပါသည်။ သိကြားမင်းကို မည်သည့်တိုင်းပြည်က လာသည့်သူဖြစ်မည်နည်းဟု မယ်လမုကမေးသော အပိုင်းကို ပြဇာတ်တွင်–

"ဘယ်မြို့ရွာ ဘယ်တိုင်းက၊ သွယ်လိုင်းလို့ခုလာ၊ နွယ်ကသိဏ်းနည္တာကို၊ ညှုရှာတဲ့ယောင်ထုံး၊ ကံညှိုးတဲ့ပျိုသူဇာကို၊ ချိုပျူငှာ ခွန်းစလို့ပြုး"[၂]

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

သိကြားမင်းက မယ်လမု၏အဖြေကို ပြန်လည်တုံ့ပြန်ရာ၌–

"လူသူလျှောက်ခတ်၊ မရောက်လတ်တဲ့၊ ခြောက်ထပ်ရွာက၊ ကညာခင်လေး နှင်းသော်မော်၏၊ သတင်းတော်မွေးလေတော့၊ ရပ်ဝေးကပြန်ခဲ့တယ်"[၃]

ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သိကြားမင်းနှင့် မယ်လမုတို့၏ အချီအချစကားများဖြင့် သရုပ်ဖော်ရေးဖွဲ့ထားသည်။

သားတော်ကို ဥက္ကလာပမင်းအဖြစ် တင်မြှောက်သည့်အခန်း၌ သိကြားမင်းနှင့် သားတော်တို့၏ အချီအချပြောစကားများအဖြစ်–

"လူနှင့်မျိုးနတ် မဖက်စပ်ဘဲ၊ မုနတ်ပျိုညှာ လူ့ရပ်ကိုလာပြီးလျှင်၊ ဣန္ဒသိကြား အယူချော်၊ သူစော်ကားလို့မို့၊ မယ်ဘုရား ထားသက်ဝေမှာ၊ သားသက်မေပ၊ မှုမလှအောင်၊ ပြုကြသည့်ခေတ်၊

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၁၂၂–၁၂၃။
[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၃။
[၃] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၃။

အလှတန်ခိုး မြသတိုးမှာ ဖတဆိုးဖြစ်ရလိမ့်၊ မိုးကသစ်ပဏ္ဏုစံကို
အမယ်လေး–ခုခံလို့ တိုက်ချင်ပေါ့ ဘဘငယ်"[၁]

ဟူ၍ သားတော်က မိမိ၏ဘဝဖြစ်တည်မှုအပေါ် ပြန်လည်တွေးတောပြောဆိုရာတွင် သိကြားမင်းက–

"ပူမကွက်အောင် သူသက်သက်မ သာကလား၊ ဖြူရွှက်မြ တအား
ကိုးပေတော့၊ သိကြားရိုးကလေးထင်ပါငဲ့ မောင်မောင်ငယ်"[၂]

ဟူ၍ သိကြားမင်းနှင့် မင်းသားတို့ အပြန်အလှန်ပြောစကားတွင် သိကြားမင်းက နှစ်သိမ့်သူဖြစ်ပြီး မင်းသားက ငိုကြွေးသူ ဖြစ်သည်။

ငိုချင်းကို ကိုလိုနီခေတ် ပြဇာတ်စာပေများတွင် အခန်းအများစု၌ ထည့်သွင်းဖွဲ့ဆိုထားသည်။ ဆရာသင်သည် အလွမ်းကို ဦးစားပေးရေးဖွဲ့သည့်အလျောက် လမုပင်မှ မွေးဖွားး၍ ဆွေမဲ့မျိုးမဲ့ဖြစ်ခဲ့ရသည်ဟုဆိုကာ ဝမ်းနည်းအားငယ်နေသည့် မယ်လမု၏အသွင် ပေါ်လွင်စေရန် ငိုချင်းဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ မယ်လမု၏ ငိုကြွေးဟန်ကို–

"ရွှေမုပင် သန္ဓေယူလို့၊ ကံခေသူမယ့်ကို ဖွားတယ်ရှင်၊ အမယ်မင်း
ထားကံနွဲ့ သည်းတာမို့၊ မိမိမှာကွယ်များဖန်တဲ့နည်း"[၃]

ဟူ၍ မယ်လမု၏ဘဝနှင့် လိုက်ဖက်အောင် အားငယ်သည့်စရိုက်အဖွဲ့ကို တင်ပြထားသည်။ လူ့ပြည်သို့ ရောက်နေသော သိကြားမင်းသည် (၇)ရက်ကြာသောအခါ တာဝတိံသာသို့ ပြန်တော့မည်ဖြစ်၍ မယ်လမု ငိုကြွေးသည်။ ဤသည်ကို–

"ထက်နန်းစံမိုးဘုရင်က၊ ခင်ခင်ကို ချစ်စုံမက်တာဖြင့်၊ ဤရပ်ကွက်
ဥက္ကလာတွင်၊ စမုတ်ကြာဖန်နရားနှင့်၊ ခံစားဖို့ကောင်းပါတယ်
ကိုမာဃငယ်"[၄]

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

"မယ်မုခင် တစ်ကောင်ကြွက်ကိုရှင်၊ အမယ်မင်းလွဲပျက် စုလျား
ငယ်နှင့်၊ အသက်ကယ်ခွဲရက်သလား"[၅]

---

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၈၇။

[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၈၇။

[၃] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၄။

[၄] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၁၄။

[၅] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၁၄။

ဟူ၍လည်းကောင်း အငိုအပြောများဖြင့် မယ်လမု၏ ချစ်ခြင်း၊ အားငယ်ခြင်း၊ လွမ်းဆွေးခြင်း၊ စွပ်စွဲပြောဆိုခြင်း စသည့် စရိုက်အမျိုးမျိုးဖြင့် ပုံဖော်ထားပါသည်။

မယ်လမု၏လွမ်းခန်းကို ဒွေးချိုး၊ တေးထပ်၊ ဗုံကြီးသံများဖြင့် အမျိုးမျိုး တင်ပြခဲ့သည်။ သိကြားမင်း ပြန်မလာသေးသောကြောင့် မယ်လမုက ကျေးသားလေးအား စေလွှတ်ရာတွင် ဗုံကြီးသံကောက်၍ ဆိုပုံမှာ–

> "မြသွေးစိုကျေးညိုလှငယ်က၊ ပြောလိုက်ပကွယ် ငယ်လေလေကွယ် ငယ်လေလေပြောလိုက်ပကွယ်လေ့၊ အိုသွေမဆိုင်းပါနှင့်၊ စေတိုင်းဝယ်၊ ဝါသဝိန်အာလိန်သနေကျ၊ တာဝတိံသာဃိန္ဒကို၊ ပြောပနတ်ကယ် ငယ်လေလေကွယ်ငယ်လေလေ၊ ပြောပနတ်ကယ်လေ့"[၁]

ဟူ၍ တဖုသနှင့် ဘလ္လိက ညီနောင်တို့ လှေဖြင့်လာရာတွင် မြစ်သံရေသံ ရွက်လွှင့်သံများ ကြားလာရအောင် ဇာတ်ဆောင်များ၏ အမူအရာလှုပ်ရှားမှုတို့ကို ဗုံကြီးသံများဖြင့် ဖော်ပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗုံကြီးသံ၏အစ၌–

> "ပြည်တွင်းနယ် တစ်ပုံကြံ စုန်ဆန်နှီးပါလို့၊ မြတ်ညီနောင် ကုန်သည်ကြီးတို့မှာ၊ ဟီးတိုက်လို့ သွယ်တယ်လေလေ သွယ်တယ် လေလေ၊ ဟီးတိုက်လို့ သွယ်လေ့"[၂]

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

> "သုံးပင်တိုင်နာဝါမှူးငယ်နှင့်၊ ကူးခဲ့ကျတယ် ငယ်လေလေ တယ်လေလေ ကူးခဲ့ကျတယ်လေ့"[၃]

ဟူ၍လည်းကောင်း အချစကားလုံးတို့ကို 'လေ့' နှင့် အဆုံးသတ်ထားသည့် ဗုံကြီးသံ ရေးဖွဲ့ဟန်ကို တွေ့ရသည်။

ငိုချင်းအဖွဲ့များတွင် နှစ်လုံးထပ်၊ သုံးလုံးထပ် လေးလုံးထပ်၊ ငါးလုံးထပ် စသည့် ဝိစ္ဆာစကားလုံးများ သုံးစွဲထားသည်။

> "ကျွမ်းဘဝင်၊ ကမ်းမမြင်၊ ပူပူအင်ကြွ၊ လူလူရင်လှ၊ ကြူကြူသင်မ၊ ရှိုက်ဖိုလှိုက်ငိုညီးတယ်၊ မေမေသေသေပွေပွေမီး၊ ဇင်ထီး၊ ဟင်ညီး၊ ရင်တီးလို့ ခုန်လိုက်မယ်"[၄]

---

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၂၈။
[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၉၄။
[၃] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၉၄။
[၄] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၂၁။

ဟူ၍ နဘေထပ်ကာရန်အင်အားများကိုသုံး၍ မယ်လမု၏အလွမ်းသရုပ်ကို ပေါ်လွင်စေသည်။

ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်တွင် အာလုပ်စကားများဖြင့် မွမ်းမံထားပါသည်။ မြန်မာပြဇာတ်စာပေအရေးအသားတွင် အာလုပ်စကားများသည် ထူးခြားသော လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ အာလုပ်စကားများသည် ခေါ်ဝေါ်ခြင်းခံရသူ၏ ဂုဏ်ပုဒ် သို့မဟုတ် စရိုက်ကို ဖော်ညွှန်းတတ်သည်။

တဖုဿ က ဘလ္လိကအား ခေါ်သော အာလုပ်စကားအဖြစ်–

"ပိတုန်းရောင်ငွေ၊ ထုံးနှောင်ကေနှင့်၊ ဆောင်ခြွေကတိ၊ သတင်း
ပြောင်ပြောင်၊ အခင်းအောင်တဲ့၊ မောင်ဘလ္လိငယ်"[၁]

ဟူ၍ ဘလ္လိက၏ သွင်ပြင်ပုံပန်းနှင့် ဂုဏ်အရည်အသွေးကို ထည့်သွင်းတင်ပြထားသည်။

ထို့ပြင် တဖုဿကပင် ညီတော်ဘလ္လိကအား ခေါ်ဝေါ်သော အာလုပ်စကားအဖြစ်–

"ညီလုလက်နှောင်၊ ဖန်ဖွေကတိ၊ ဉာဏ်ရည်ရှိတဲ့ ဘလ္လိမောင်"[၂]

ဟူ၍ ဉာဏ်ပညာရှိသော ဂုဏ်အရည်အသွေးကို ဖော်ကျူးထားပါသည်။

တဖုဿက အကောက်ဝန်မင်း ချိတ်ပန်းအား ခေါ်သော အာလုပ်စကားအဖြစ်–

"တောက်သမ္ဘာလင်း၊ တစ်ယောက်ချွန်တဲ့ အကောက်ဝန်မင်းငယ်"[၃]

ဟူ၍ မင်းချိတ်ပန်း၏ရက်စက်မှုမှာ တစ်ယောက်သာရှိကြောင်း ဆိုးကျိုးရှိသည့် ဂုဏ်အရည်အသွေးကို ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ မြှောက်ပင့်ခေါ်ဆိုသော အာလုပ်စကားဖြစ်သည်။

ထို့နောက် ဆရာသင်သည် သိကြားမင်းက မယ်လမုအား စကားဆိုရာ၌ အာလုပ်စကားအဖြစ်–

"ငိုဟန်ပပ ချိုသံမြနှင်၊ လှယဉ်မျိုးကြွယ် ညှိုးအထပ်ထပ် တန်ခိုး
လျှပ်တဲ့ အိုကွဲ့ မိုးနတ်နွယ်မိမိ"[၄]

---

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၆၄၊ ၂၂။
[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၆၄၊ ၁၀၆။
[၃] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၆၄၊ ၉၉။
[၄] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၆၄၊ ၅။

ဟူ၍ မယ်လမု၏ ချိုသာယဉ်ကျေးသည့် ဂုဏ်ရည်ကို ဖော်ကျူးထားသည်။

ဆရာသင်သည် အလင်္ကာအသုံးကိုလည်း ထူးခြားစွာ ရေးဖွဲ့မှု မရှိပေ။ အနည်းငယ်လောက်သာ ရေးသားဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ မယ်လမု၏ခံစားမှုများ မငြိမ်မသက်နှင့်ပေါက်ကွဲရပုံကို ရသေ့ကြီးက ပြောဆိုရာ၌–

"မောင်မာဃလိမ်သောကြောင့်၊ မငြိမ်ဟိုက်ဖို့၊ ကောက်ရိုးအထဲ၊
ဗျောက်အိုးကွဲသလို၊ စောက်ကျိုးနဲ ငိုပါကလား"[၁]

ဟူ၍ ရသေ့ကြီး၏ဒေါသထွက်ပုံတို့ကို စာဖတ်သူ၏ စိတ်နား၌ ကြားယောင်လာစေသော ဥပမာအလင်္ကာ ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင် သိကြားမင်းက ဥက္ကလာပမင်းသားလေးအား မြို့ကို ဖန်ဆင်းပေးသော်လည်း မင်းအဖြစ် အုပ်ချုပ်ရန်မှာ ငယ်ရွယ်သူအဖို့ခက်လှကြောင်း မင်းသားက ပြောဆိုသော် သိကြားမင်းက–

"ခုနစ်ပြာနှင့် လွန်သဒ္ဓါကိန်း၊ အမြဲအဖြောင့်၊ စွဲစောင့်ထိန်း၍၊
ခပ်သိမ်းလူများ ပြင်ပြင်သွယ်၊ စောင်မမယ်၊ ရင်ဝယ်သားသို့၊"[၂]

ဟူ၍ မင်းကျင့်တရားနှင့်အညီ လူအများကို ရင်ဝယ်သားသို့ ချစ်ခင်ကာ သစ္စာမေတ္တာတို့ကို စောင့်ထိန်းသင့်ပါဟု သားတော်အား ဆုံးမလမ်းညွှန်ခဲ့သော ဥပမာအလင်္ကာ ဖြစ်သည်။

ဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်အရေးအဖွဲ့သည် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်၊ နောက်ခံအဖွဲ့တို့ကို ဖော်ပြရာ၌ အထောက်အကူပေးပြီး ပြဇာတ်ဆရာတို့၏ လက်စွမ်းနှင့် ဉာဏ်ရည်အပြင် ဗဟုသုတများကိုပါ လေ့လာသိရှိနိုင်သည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်(၁၈၈၄)သည် ဘုရားသမိုင်းကို အခြေခံ၍ စင်တင်ကပြရန် တင်ဆက်ထားသော ပြဇာတ် ဖြစ်သည်။ ဖျော်ဖြေမှုအပိုင်းကို အဓိကထားသော်လည်း ဗဟုသုတပေးလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဗဟုသုတပေးရာ၌ ရာဇဝင်သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ ဗဟုသုတနှင့် ခေတ်ကာလဆိုင်ရာ ဗဟုသုတတို့ကို တွေ့ရသည်။

---

[၁] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၂၂။
[၂] သင်၊ ဆရာ၊ ၁၈၈၄၊ ၉၂။

ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်သည် ရွှေတိဂုံဘုရားတည်ပုံကို အလေးမကဲဘဲ လူ့သဘာဝကိုသာ အလေးပေးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဇာတ်လမ်းထက် ဇာတ်ဆောင်တို့ကိုသာ အဓိကထား တင်ဆက်ထားသည်။ ထို့ပြင် ဇာတ်လမ်းသည် သဘာဝလွန်အဖြစ်အပျက်များနှင့် အလေးကဲနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုးဇာတ်သဘောဖြစ်ပြီး ဇာတ်လမ်းအဖွဲ့သည် ချစ်မေတ္တာကို အခြေခံသော်လည်း ဆန်းကြယ်သော အဖြစ်အပျက်များဖြင့် ဖန်တီးထားသည်။ အဖြစ်အပျက်တို့သည် ဒိဋ္ဌဓမ္မလောကနှင့် ကင်းကွာနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ မျိုးခြားနှင့် လူသားဇာတ်ဆောင်တို့၏ အဖွဲ့များသည် အတက်အဆင်း၊ အကွေ့အကောက်များဖြင့် ရှိနေပေသည်။ သို့ရာတွင် ဆရာသင်သည် ဇာတ်လမ်းဖန်တီးရာ၌ သိမ်မွေ့ပြီး အပြေပြစ်ဆုံးနှင့် ရယ်ရွှင်ဖွယ်ရာအဖြစ် ဖန်တီးထားသည်။

ထို့ပြင် အငိုအလွမ်းကို ဦးစားပေးလွန်းသည့်အတွက် လည်းကောင်း၊ စကားအသုံးအနှုန်းကို ဦးစားပေးလွန်းသည့်အတွက် လည်းကောင်း စရိုက်အဖွဲ့များသည် ရှည်လျားသော စကားအဖွဲ့များ၊ အလွမ်းများ၊ ငိုချင်းများကြားတွင် မြုပ်ချည်ပေါ်ချည်ဖြစ်နေသည်။ ဆရာသင်သည် ကာလဒေသ နောက်ခံအဖွဲ့များကို ဇာတ်လမ်းနှင့်လိုက်ဖက်အောင် ဇာတ်ဆောင်တို့၏ ပြောစကားများဖြင့်လည်းကောင်း၊ နောက်ခံအဖွဲ့များဖြင့်လည်းကောင်း ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့လေ့ ရှိသည်။ နောက်ခံအဖွဲ့ကြောင့် ဇာတ်လမ်းသည် သရုပ်ပီပြင်လာသည်။ ထို့ပြင် လူမှုရေးနောက်ခံ၊ ယဉ်ကျေးမှုနောက်ခံအဖွဲ့များဖြင့် ခေတ်ကာလအခြေအနေများကို သုံးသပ်နိုင်အောင် ဆရာသင် ဖန်တီးထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဤရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်သည် ဘုရားသမိုင်းကို နောက်ခံထားပြီး ဘုရားဒါယကာ ဥက္ကလာပမင်းကြီး၏ ဖြစ်တည်ရာ နောက်ခံသမိုင်းကို ပြဇာတ်ကပြရန်အတွက် အဓိကထား၍ ရေးဖွဲ့သည့် ပြဇာတ်တစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်နှင့်အညီ လူသားမိခင်နှင့် မျိုးခြားဖခင်တို့၏ ဇာတ်လမ်းအဖွဲ့ ဖြစ်သည့်အတွက် ဇာတ်လမ်းအားပြိုင်မှုများ၊ မချင့်မရဲဖြစ်မှုများ၊ ဇာတ်လမ်းအကွေ့အကောက် အတက်အဆင်းဖြစ်မှုများနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ပြဇာတ်အဖြစ် တွေ့ရသည်။ ဤပြဇာတ်၏နိဂုံး နောက်ဆုံးခန်းတွင် စာမျက်နှာ ၁၅၀ နှင့် ရပ်နားလိုက်ပါသည်ဟု ဆိုထားသဖြင့် ဒုတိယပိုင်း ရှိကောင်းမည်ဟု ထင်မြင်ယူဆမိသည်။ သို့ပါသော်လည်း ဆရာသင်၏ ပြဇာတ်များတွင် ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်ကို ဤစာအုပ်တစ်အုပ်အဖြစ်သာ တွေ့ရှိရသည်။ အကောင်းဆုံးပြဇာတ်များထဲတွင် တစ်ပုဒ်ပါဝင်မည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်သည် ဘုရားသမိုင်းကို အခြေခံသော ပြဇာတ်ဖြစ်သည့်အတွက် ရည်ရွယ်ချက် ကောင်းမွန်နေပါသည်။ ဘုရားသမိုင်း၏ နောက်ခံတွင် မပါမဖြစ်သော သိကြားမင်းနှင့် မယ်လမုတို့၏ ဇာတ်လမ်းကို အခြေတည်ကာ သားဖြစ်သူ ဥက္ကလာပမင်းကြီး၏ ဘဝဖြစ်စဉ်နှင့် ရွှေတိဂုံဘုရား၏ ဒါယကာမင်းမြတ်အပိုင်းကို အဓိကထား ရေးဖွဲ့ထားသည့်အတွက် မှတ်သားလောက်သည့် အသိပေးရည်ရွယ်ချက်ကို ပို့ဆောင်ပေးပါသည်။ ထို့ပြင် ဆရာသင်သည် ဂီတ၊ သဘင်နှင့် ကဗျာလင်္ကာပိုင်းတို့တွင် အထူးကျွမ်းကျင်နှံ့စပ် နားလည်သူဖြစ်ကြောင်း ပြဇာတ်တွင် အထင်းသား တွေ့မြင်ရပါသည်။ ဆရာသင်၏ဇာတ်စာများသည် ထိုခေတ်က သဘင်သည်တို့ အလေးထားခဲ့ကြမည်ဟု ယုံကြည်မိသည်။ ဆရာသင်သည် မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် အလေးထားအပ်သော စာဆိုတော်ကြီးတစ်ဦး ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ကျော်လွင်၊ **ဦး** (နှစ်ဖက်လှ)။ (၁၉၇၈)။ ***နှစ်ဖက်လှမြန်မာစာပေဒသာ***၊ ပကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ ဂုဏ်ထူးစာပေ။

ခင်မင်၊ **မောင်**(ဓနုဖြူ)။ (၂၀၁၀)။ ***ကိုလိုနီခေတ်မြန်မာစာပေသမိုင်း***။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချို စာအုပ်တိုက်။

ဆုရှင်၊ **မောင်**။ (၁၉၇၅)။ ***မြတ်ဘုရားရွှေတိဂုံ*** ။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

ဇေယျ။ (၁၉၆၂)။ "ပြဇာတ်စာပေ"၊ ***ဇေယျ၏စာ*** ။ ရန်ကုန်၊ ရဲရဲတောက်ပုံနှိပ်တိုက်။

မလိခ။ (၁၉၈၆၊ ဇူလိုင်)။ "မြန်မာပြဇာတ်အညွှန်း"၊ ***ချယ်ရီမဂ္ဂဇင်း*** ၊ အမှတ် ၂၄။

မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ (အတွဲ-၇)။ (၁၉၉၁)။ ပကြိမ်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ် ။ (၁၉၇၉)။ အတွဲ (၃)။ ဆ-န။ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ပုံနှိပ်ရေးနှင့်စာအုပ် ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်း။

သုတ၊ **မောင်**။ (၂၀၀၂)။ ***စာဆိုတော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိ***။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

သင်၊ **ဆရာ**။ (၁၈၈၄)။ ***ရွှေတိဂုံသမိုင်းပြဇာတ်***။ ရန်ကုန်၊ ဥက္ကလာပစာပုံနှိပ်တိုက်။

သော်ဇင်၊ **ဦး**။ (၁၉၆၅)။ ***မြန်မာပြဇာတ်သမိုင်း***။ ရန်ကုန်၊ စာပေလောကစာအုပ်တိုက်။

သွင်၊ **ဦး**(ရတနာ-)။ (မ-၁၂၉၃)။ ***ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးသမိုင်းချုပ်***။ ရန်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန့်ပွားရေးအသင်း။

အောင်မြင့်ဦး၊ **မောင်**။ (၁၉၈၈)။ ***ဆင်ဖြူကျွန်းဆရာသင်၏ပြဇာတ်များ***။ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ယူကျမ်း၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။

အောင်သင်း။ (၁၉၇၈)။ ***စာပေရေးရာဆောင်းပါးများ***။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Brockett, Oscar, G. (1964). ***The Theatre on Introduction***, Printed in the United State of America.